

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 1, p. 587-608, January 2013

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ ÖĞRENCİLERİN SINIF İÇİ DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

*THE EFFECTS OF MASS MEDIA TOOLS ON CLASSROOM
BEHAVIORS OF THE STUDENTS*

Elçin ÇALIŞKAN ÜLKÜ

Milli Eğitim Bakanlığı, Bayramiç Mehmet Akif Ersoy İlkokulu, Sınıf Öğretmeni

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
Sınıf Öğretmenliği ABD*

Abstract

The study's universal of this research in which the question of "What are the viewpoints of the teachers about the effects of mass media on classroom behaviors of the students who are from first grade to fifth grade in primary school?" has been taken as the case is formed by the teachers who work in primary schools which are located in Çanakkale, central and Bayramiç. The sample of this descriptive study is choose 166 classroom teacher for random in population. In this point, a scale is created by the researchers, has been applied. At the end of the research the viewpoints of the primary school teachers about

the effects of the mass media on the students' classroom behaviours have been stated as midlevel. There hasn't been a meaningful difference among the viewpoints of the primary school teachers about the effects of the mass media on the students' classroom behaviours considering the gender. There hasn't been a meaningful difference among the viewpoints of the primary school teachers about the effects of the mass media on the students' classroom behaviours considering seniority of the teacher. There has been a meaningful difference between the total points of the classroom teachers who work in the city center and the total points of the classroom teachers who work in the district. There has been a meaningful difference between the total points of the teachers whose students have resided in the city center and whose students have resided in the district.

Key Words: Classroom teacher, classroom management, mass media tools, misbehaviors.

Öz

"Kitle iletişim araçlarının ilköğretim 1. sınıftan 5. sınıfa kadar olan öğrencilerin sınıf içi davranışlarına etkisi üzerine öğretmen görüşleri nelerdir?" sorusunun temel problem olarak alındığı bu araştırmanın evrenini Çanakkale ili Merkez ve Bayramiç ilçesi İlköğretim Okullarının 1-5. sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu betimleyici çalışmanın örneklemini ise evren içerisinde random olarak seçilen 166 sınıf öğretmenidir. Araştırmada bu doğrultuda araştırmacılar tarafından geliştirilen davranış ölçeği kullanılmıştır. 21. yüzyıl teknolojinin insan hayatı üzerindeki etkisinin yüksek düzeyde olduğu bir dönem olduğundan bu araştırma kitle iletişim araçlarının kullanımının çocukların sınıftaki davranışları üzerindeki etkisini ortaya çıkarmayı amaçlaması bakımından önemlidir. Araştırma sonucunda ilköğretim sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisinin öğretmen cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Öğretmen kıdemine göre ise anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Çanakkale İl merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin toplam puanları ile Bayramiç ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca öğrencileri ilde ikamet eden sınıf öğretmenlerinin toplam puanları ile öğrencileri ilçede ikamet eden sınıf öğretmenlerinin toplam puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, sınıf yönetimi, kitle iletişim araçları, istenmeyen davranış.

GİRİŞ

21. yüzyıl teknolojinin insan hayatı üzerindeki etkisinin yüksek düzeyde olduğu bir dönem olduğundan kitle iletişim araçları gündelik hayatımızın en önemli bilgi kaynağı haline gelmiştir. İletişim araçlarının yoğun olarak egemen olduğu modern toplumlarda insanlar artık cep telefonlarını açmadan, elektronik postalarına bakmadan ya da gazete ve televizyona göz atmadan güne başlamamaktadır. Kitle iletişim araçlarıyla verilen iletilerden en çok etkilenen gruplardan biri çocuklardır. İstenen ya da istenmeyen davranışların yaygınlaşmasında kitle iletişim araçlarının büyük etkisi vardır. Öğrenciler zamanlarının çoğunu hiçbir denetim olmadan bu araçların başında ya da karşısında geçirmektedir. Televizyon, bilgisayar, yazılı basın ve sinemadan öğrendiği ve geliştirdiği birçok davranış modelini hayatın her alanında uygulamaktadır. Kitap okumaya, ev ödevlerine ve eğitici oyunlara ayırdıkları zamandan daha çoğunu televizyon karşısında geçirmekte olmaları bu duruma en temel örnektir.

İnsanlık tarihinden bu yana yöneten ve yönetilen şeklinde süregelen yönetim kavramı, artık günümüzde bir otorite ve o otoriteye tabi olan kişiler şeklinde değil de ortaklaşa bir amacı gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlere dönüşmüştür. Yönetim en eski bilimlerden biridir. Çünkü tarih boyunca insanlar ya yönetmiş ya da yönetilmiştir. Yönetim evrensel özellikler taşımaktadır (Durukan ve Öztürk, 2005). Sadık ve diğerleri (2008: 17)'nin Çelikten (2008)'den aktardığına göre; eğitim yönetimi, okul yönetimine göre daha kapsamlı bir ifade olup bir insan bilimi olarak disiplinler arası bir çalışmadır. Eğitim yönetimi, eğitim sisteminin amacını gerçekleştirebilmek için, eğitim örgütlerinde yer alan insan gücü, sermaye, zaman, malzeme ve yer unsurlarının daha verimli, daha ekonomik ve daha iyi bir biçimde kullanılabilmesi anlamına gelir. Bundan dolayı, eğitim yönetimi, genel yönetim ilkelerinin eğitim alanına uygulanması olarak algılanmaktadır. Eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağı sınıf yönetimidir. Sınıf, öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Eğitimin hedefi olan öğrenci davranışının oluşması burada başlar. Eğitim için gerekli birincil kaynaklar olan öğrenci, öğretmen, program, kaynaklar, sınıfın içindedir. Eğitim yönetiminin kalitesi, büyük ölçüde, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır (Başar, 2006: 6).

Sınıf yönetimi, öğrencilerin düşünsel ve davranışsal açıdan özgürleşmelerine, özgüven duygularının, özdenetimlerinin ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olarak, eğitsel amaçların bu doğrultuda gerçekleştirilmesine olanak tanıyan esnek bir sınıf ortamının yaratılması ve sürdürülmesi ile ilişkili yöntem ve süreçleri kapsamaktadır. Sınıf yönetiminde esas olan, sınıf ortamının ve öğrencilerin doğasının, sınıfın ve öğrencilerin kendine özgü yönlerinin tanımlanması ve doğru çözümlenmesidir. Sınıftaki davranış ortamının analizinde temel alınacak olgu ve olaylarda, sınıfı oluşturan öğelerin, kendilerine özgü yanlarının dikkate alınması

gerekmektedir (Özden, 2002). Aydın (2000)'a göre de; sınıf yönetimi bir öğretim sistemi olmayıp, modern sınıfın kaçınılmaz çeşitliliğini, karmaşıklığını eşgüdümleyen sistematik bir yöntemdir.

Ülkemizde son yıllarda öğrenciler arasında çeteleşmelerden, okullarda şiddetten ve bu şiddet ve çeteleşmenin de ilköğretim I. kademeye kadar indiğinin ifade edilmesi, sınıf yönetiminin günümüzde kazandığı anlamı daha net bir biçimde gözler önüne sermektedir (Üre 2003). Başar (2006)'ın Jacobsen ve diğerleri (1985) ve Pauly (1991)'den aktardığına göre; sınıfta çok yönlü ve karmaşık bir ilişkiler ağı vardır. Sınıftaki herkesin özellikleri, diğerlerinin davranışını etkiler. Öğretmen ve öğrencinin davranışı, sınıfta, herkesin inceleyebileceği şekilde ortada olduğundan, insanların duyarlılığı, alınganlığı artabilir. Sınıfta herkes, ders dönemi boyunca, herkesin açık denetimindedir.

Sınıf, öğretmenin ve öğrencilerin ihtiyacı olan sosyal etkileşimin büyük çoğunluğunun geçtiği sosyal bir mekândır. Sınıftaki öğrenciler farklı kişilik yapıları ve farklı ilgi ve yetenekleri ile sınıfı aktif, sosyal ve psikolojik yapıya sahip olan canlı bir ortam haline getirirler. Öğrenci davranışları bu sosyal ve psikolojik yapı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğretmenin içinde bulunduğu koşulları analiz ederek ulaşılabilecek davranışları belirlemek görevidir. Bu aşamada davranış yönetiminde değişmez doğrular olmadığını ve bu nedenle herhangi bir durumda geçerli olan yaklaşımın başka bir durumda geçerli olamayabileceğini bilmelidir.

Başar (2006)'a göre, istenen davranışı göstermek bazı engellerin aşılmasına bağlıysa, öğrenci bu davranışa isteksiz, çekingen olabilir. İstenen davranışın gösterilmesi istenmeyen gösterilmesinden daha kolay olduğunda öğretmenin işi kolaylaşacaktır. Bunun sağlanması sınıfın fiziksel, eğitsel, sosyal düzenine bağlıdır. İstenen öğrenci davranışlarının ortaya çıkarılması için;

- Sınıf ortamı seçenek sağlayıcı olmalı, öğrenciyi kişisel özelliklerine uygun farklı durumlarla, olanaklarla karşı karşıya getirmeli,
- Öğretim programı öğretim hızındaki farklar gözetilerek düzenlenmeli; öğrenci okulda farklı ilgilere seslenen sosyal etkinliklerde bulunmalıdır.
- Öğrencilerin bir kısmı çeşitli nedenlerle ilgi ve gereksinimlerini açıkça belirtemez, söyleyemez. Öğretmen hem onlarla ilgili çok bilgiye ulaşarak onları tanımaya hem de dikkatli bir gözlem ve anlayışla bunları fark edip karşılanmalarını kolaylaştırmaya çalışmalıdır.
- Başarı olasılığını arttırıcı, denetlenen beklentilerin sınıf kuralları yoluyla, açıkça belirlendiği etkinliklerin uygun bir sıra ile ve herkesi işe koşup süreçteki öğrenci

davranışlarını belirleyici şekilde planlandığı, bir sınıf ortamında istenen davranışlar daha çok görülecektir.

Eğitim öğretimin temel amacı, öğrencilerde istendik davranış değişikliği oluşturmak olmasına rağmen öğrencilerde kimi zaman istenmeyen davranışlar gözlenebilmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları, öğretmeni ve sınıftaki diğer öğrencileri olumsuz etkileyen, öğrenme ve öğretimin gerçekleşmesine engel olan, öğretmenin zaman ve enerjisinin çoğunu bu davranışları düzeltmek için harcamasına neden olan davranışlardır (İlgar, 2000: 167). Etkili bir öğrenme ortamı oluşturmada sınıf organizasyonu ve öğretim programının yönetiminin yanı sıra, öğrenci davranışlarının, özellikle de rahatsız edici, ya da uygun olmayan davranışların yönetimi, öğretmenler için büyük çaba gerektiren konulardan birisi olarak nitelendirilmektedir. Tertemiz (2001)'in Edwards (1997)'dan aktardığına göre, sınıfta istenmeyen davranışlar, sınıf içinde öğretmeni ve diğer öğrencileri rahatsız eden, öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmeni ile ilişkilerini ve iletişimini olumsuz yönde etkileyen, eğitimsel amaç, plan ve çalışmaları engelleyen, öğretmenin beklentileri ve sınıf kurallarına ters düşen, sınıfta karışıklık yaşanmasına neden olan davranışlardır. Uysal (2003)'ün sosyal öğrenme teorisi'nin öncüsü ve yaratıcısı Bandura'dan aktardığına göre; çocukların gösterdiği olumsuz davranışlar diğer sosyal davranışlar gibi öğrenilmiş, sonradan kazanılmış bir tutumdur. Çevre insan davranışlarını etkilediği gibi insan davranışları da çevreyi etkiler. Bu ilkeyi Bandura "Geri dönüşlü/Karşılıklı Belirleyicilik" (reciprocal determinism) olarak adlandırarak, hem çevre hem de bireyin birbirlerini etkilediğini vurgulamaktadır.

İpşir (2002)'e göre hemen hemen her sınıfta önemli ya da önemsiz pek çok istenmeyen öğrenci davranışı gözlemek mümkündür. Bu davranışlar çocuğun ailesinden, sosyal çevresinden, okuldan, öğretim ortamından kaynaklanabilir. Okullarda gözlenen istenmeyen davranışlardan bir kısmı öğrencinin kendisine zarar verirken; bazıları öğretim ortamını da olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin derste hayal kuran ya da başka bir etkinlikte bulunan öğrencinin davranışı yalnız kendisine zarar verir. Sınıfta arkadaşıyla konuşan bir öğrenci ise öğretim etkinliğinin verimini düşürerek, tüm öğrencilere zarar verir.

Arkadaş çevresi de çocukluk ve gençlik döneminde, bireyin davranışları üzerinde önemli rol oynayan bir başka önemli faktördür. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde ait olma, sevilme, takdir edilme ve kabul görme gibi en temel gereksinimleridir. Çocuğun bu ihtiyaçlarını karşılanmaması ilgi görmek için olumsuz yönde davranışlara yönelmesine neden olabilmektedir. Çocuk olumsuz bir arkadaş çevresine yönelmesi istenmeyen davranışlara yönelmesine neden olur. Sınıf yönetimini etkileyen yakın çevre değişkenleri, aile, akran grupları ve okul ortamı olarak gruplandırılabilirken uzak çevre değişkenleri, eğitim yönetimi, yaşanan şehrin,

ülkenin veya dünyanın durumu ile kitle iletişim araçları olarak gruplandırılabilir. Geçmişte, çocukların toplumsallaşması için; aile, arkadaş grubu ve okul olmak üzere üç unsur bulunmaktaydı. Teknolojinin her geçen gün daha da geliştiği günümüzde, kitle iletişim araçlarına kapalı toplumların sayısı günden güne azalmış ve çocuğun toplumsallaşmasına etki eden unsurlardan; aile, arkadaş grubu ve okulun yanına, kitle iletişim araçları da dâhil olmuştur. Maksudoğlu (2006)'nın Aziz (1989: 5)' den aktardığına göre, kitle iletişiminin yapıldığı araçların tümüne kitle iletişim araçları denmektedir. Bu araçların en önemli özelliği verilen iletiyi çoğaltmalarıdır. Bu nedenle bu araçlara “mesaj çoğaltıcıları” adı da verilmektedir. Günümüzde, çocukların ve gençlerin eğitiminde de kitle iletişim araçlarının etkisi çok büyüktür. Geçmişte çocuklar ve gençler için iki bilgi-haber kaynağı (etkileme kaynağı) vardı: Ana-babalar ve öğretmenler. Günümüzde buna üçüncü ve çok önemli bir kaynak eklenmiştir; kitle iletişim araçları.

Araştırmacılar, kitle iletişim araçları konusunda genelde ortak bir görüşte birleşirler. Buna göre kitle iletişim araçları; bilgi, görüş ve düşüncelerin paylaşılmasını sağlayan, sosyal örgütlenmeyi güçlendiren, kamuoyu oluşturan, insanın anlama, anlatma, öğrenme ve eğitim görme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan, insan ilişkilerini değiştirip geliştiren, yeni davranış ve tutum kalıplarını, görüş ve düşünce akımlarını yaygınlaştıran en etkin iletişim araçlarıdır. Şeker (2009)'in Şirin (1998)'den aktardığına göre, televizyonun çocuklar üzerine etkisi 50 yılı aşkın süredir araştırmacıların üzerinde tartıştığı ve araştırdığı bir konudur. Yapılan araştırmalar genel olarak televizyonun çocuk için pek çok açıdan zararlı bir iletişim aracı olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmalara göre çocuklar televizyona bağımlı hale geldikçe girişimsizlik, düş kurma yeteneğinden yoksunluk, oyun zamanlarının kısılması, daha geç yatma, boş zamanlarını televizyonla geçirme, televizyonu eğlence amacıyla kullanma, tüketiciliklerinin artması, hobisizlik, şiddetten etkilenerek saldırgan tavırlar gösterme, kaba kuvvet kullanmaya eğilim, okuma oranının düşmesi sonucunda yazı kültürünün gerilemesi gibi etkilerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Günümüzde üstünde çok durulup, çok tartışılan konulardan biri televizyon ve saldırganlık ilişkisidir. Vurdulu kırdılı, kavgalı dövüşlü, öldürmeli filmlerin çocukları daha saldırgan yaptığı birçok deneysel araştırma ile ortaya konmuştur. A.B.D' de bir çocuk 18 yaşına gelinceye kadar televizyonda en az 30 bin adam öldürme olayı seyretmektedir. Sürekli tabanca, bıçak, yumruk kullanıldığını gören çocuklar sorunları çözmenin tek yolunun saldırganlık ve şiddet olduğuna inanabilirler. Öldürme olaylarını bir süre sonra kanıksar; duygusal tepkileri kütleşir, olağan dışı duyguları bile olağan karşılama eğilimi geliştirirler. Küçük çocuklar kanlı, öldürmeli, boğmalı sahnelerle dolu filmlerden korkup sinerler, gece ve gündüz korkuları geliştirebilirler. Özellikle yalnız basına televizyon seyreden çocuklar olup bitenleri çok değişik

yorumlayabilirler (Yavuzer, 2007). Gazete ve dergilerin ise suçluluğu yaygınlaştırma konusundaki etkileri şunlardır: suç tekniğini öğretmek; suçu olağan, çekici, hatta heyecanlı, yararlı bir faaliyet olarak göstermek, suçluya saygın bir kişilik vermek; suçluyu cana yakın, sempatik bir kişi olarak sunmak; adaletten kurtulmanın kolay olduğunu telkin etmek; adalet mekanizmasını ve polisi gülünç şekillerde göstermek; suçun adeta reklamını yapmak ve ücret aracı haline getirmek vb. (Yavuzer, 2006: 243).

90'lı yıllarla birlikte tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de bilgisayar teknolojisinde hızlı gelişim yaşanmıştır. Bu gelişme 90'lı yılların sonuna doğru geniş kitleleri yeni bir iletişim ortamıyla, internetle tanıştırmıştır. 12 Nisan 1993'te ODTÜ-Washington bağlantısının kurulmasıyla Türkiye İnternet'e bağlanmıştır (Gürcan, 1999: 44). İnternet söz konusu kitle iletişim araçları seçkisinin en genç ve gelişmeye en açık üyesidir. İnternette çocukları bekleyen tehlikeler arasında (Cumhuriyet Pazar, 31 Ekim 2010:9); internet kullanımının bağımlılık haline gelmesi, internet oyunları/bilgisayar oyunları, internette pazarlama ve internette ödev yaptırma yer almaktadır.

Televizyon, radyo gibi kitle iletim araçlarından farklı olarak, insanlar arasında birebir iletişimi sağlayan önemli buluş telefondur. Televizyondan sonra sahiplenilen teknolojik unsurdur. Başlarda renk çekiciliği ile bireyi kontrol altına alan cep telefonu, zaman içinde teknolojik özellikleri ile de ilgi çekiciliğini devam ettirmektedir. Sabah Gazetesi'nin The New York Times ekindeki (28 Kasım 2010: 4) habere göre; son dönemdeki araştırmalar, gençlerin bilgisayarı öğrenme değil, eğlence amaçlı kullandıklarını ortaya koymaktadır. 14 yaşındaki Allison Miller ayda 27 bin cep telefonu mesajı alıp gönderiyor. Aynı anda yedi sohbeti sürdürürken parmakları şimşek hızıyla hareket ediyor. Fakat bu hünerin bir bedeli var. Son karnesinde üç dersten en yüksek notu alamamasını onca işi bir arada yürütmesine bağlıyor. "Örneğin bir ev ödevi için kitap okurken bir mesaj geliyor ve okumaya ara verip kitabı bir kenara bırakıyorum, telefonu alıp mesaja cevap veriyorum. 20 dakika sonra fark ediyorum ki, ödevi unutmuşum" diyor.

Avrupa ülkelerinden bazıları arasında yapılan karşılaştırmalı bir çalışmada bilgisayar oyunlarının 6-16 yaş aralığındaki çocukların en fazla tercih ettikleri etkileşimli medya aracı olduğu belirtilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre çocuklar bilgisayarı; günlük ortalama 32 dakika bilgisayar oyunları oynama, 17 dakika oyun dışında bilgisayar kullanımı ve 5 dakika internete girme amacıyla kullanmaktadırlar (Beentjes ve diğerleri 2001). Evcin (2010)'in aktardığına göre, Çelen (2007), *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik* adlı kitabında, bilgisayar oyunlarındaki gerçekçiliğin giderek arttığını ve oyuncunun, ekrandan yansıyan şiddeti pasif bir şekilde izleme konumunda olmadığını, ekranda görünen şiddeti belirleyen, uygulayan kişi konumunda olduğunu ifade etmektedir. Bu haliyle bilgisayar oyunlarının televizyonda izlenen şiddet görüntülerinden farklı bir etkisi bulunabileceğinin altını çizmektedir. Bensley ve

Eenwyk (2001), bilimsel literatürde 1984-2000 yılları arasında yapılan araştırmaları incelediği meta analiz çalışmasında şiddet içerikli bilgisayar oyunları oynamanın çocukların gerçek yaşamda gösterdikleri saldırgan davranışlar üzerinde etkisi olduğunu ortaya koyarken yetişkinler açısından daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Bu çalışmanın da problem cümlesi: “Kitle iletişim araçlarının ilköğretim 1-5. sınıf öğrencilerinin sınıf içi davranışlarına etkisi üzerine öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklinde düzenlenmiştir. Araştırmanın problemine cevap bulabilmek amacıyla bazı alt problemler oluşturulmuştur:

Kitle iletişim araçlarının öğrencilerin sınıf içi davranışlarına etkisi üzerine öğretmen görüşleri;

1. Öğretmenin cinsiyetine,
2. Öğretmenin kıdemine,
3. Öğretmenin görev yaptığı yere,
4. Öğrencilerin ikamet ettikleri yere (bazı öğrenciler köylerden ilçelere ya da ilçelerden ile öğrenim görmek için gelmektedirler),
5. Öğrencilerin ekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma var olan durumu olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçladığı için betimsel bir çalışmadır. Araştırma genel tarama modelinde bir çalışmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çanakkale il Merkezi ve Bayramiç ilçesi İlköğretim Okullarının 1-5. sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın random olarak belirlenen örneklem grubunu, Çanakkale il merkezi ve Bayramiç İlçesi İlköğretim Okullarında görev yapan 1-5. sınıf öğretmenlerinden ulaşılan 166 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin 89'unun (%53,6) kadın, 77'sinin de (%46,4) erkek; 62'sinin (%37,3) 0-10 yıl, 42'sinin (%25,3) 11-20 yıl, 62'sinin (%37,3) 21 yıl

ve üzeri kıdeme sahip olduğu; 72' sinin (%43,4) il merkezinde, 66'sının (%39,8) ilçede, 28'inin (%16,9) köyde görev yaptığı; öğrencilerinin 72' sinin (%43,4) il merkezinde, 51'inin (%30,7) ilçede, 43' ünün (%25,9) köyde ikamet ettiği ve sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin 28'inin (%16,9) yüksek, 78'inin (%47,0) orta, 60'ının (%36,1) düşük ekonomik düzeye sahip olduğunu belirttikleri anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada Kitle İletişim Araçlarının Sınıf İçi Öğrenci Davranışlarına İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşleri Ölçeği, araştırmacılar tarafından 44 maddeden oluşan 3'lü likert tipi ölçek geliştirilmiştir. Bu üç seçenek "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" şeklinde sıralanmıştır. Bu konuda yapılmış çalışmalar ve bu çalışmalarda kullanılan ölçekler incelenerek hazırlanan deneme ölçeği 136 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Ön-deneme uygulamasından sonra, SPSS paket programından yararlanılarak maddelerin birbiriyle ve madde-toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler faktör analizi yapılarak 0.30'un altında faktör yüküne sahip madde olup olmadığına bakılmış ve bu sayının altında faktör değerine sahip madde olmadığından ölçekten çıkarılan soru maddesi olmamıştır. Ölçekte yer alan 44 maddeye ilişkin faktör yükleri 0.537 ile 0.770 arasında değişmektedir. Sonuç olarak, tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizi için Croanbach Alpha değerine bakılmıştır ve $\alpha = .93$ bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Veriler, SPSS paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Buna göre, frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Tukey işlemleri yapılmış ve sonuçlar analiz edilmiştir. Kitle iletişim araçlarının ilköğretim 1-5. sınıf öğrencilerinin sınıf içi davranışlarına etkisi üzerine öğretmen görüşlerinin genel değerlendirmesi aritmetik ortalama ve standart sapma ile yapılmıştır. Öğrenci davranışlarıyla ilgili bağımsız değişkenler (öğretmen cinsiyeti) açısından öğretmen görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde fark olup olmadığının tespit edilebilmesi için ilişkisiz gruplar için t-Testi tekniğinden yararlanılmıştır. Öğrenci davranışlarıyla ilgili diğer bağımsız değişkenlerden öğretmenin mesleki kıdemine, görev yapılan yere, öğrencinin ikamet ettiği yere, öğrencinin ekonomik düzeyine göre öğretmen görüşlerinin değişip değişmediği ise Tek Yönlü Varyans Analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi sonucunun anlamlı çıkması durumunda, gruplar arası karşılaştırmalar için Tukey testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde; araştırmanın alt problemlerine göre verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Kitle iletişim araçlarının öğrencilerin sınıf içi davranışlarına etkisi üzerine öğretmen görüşleri; öğretmenin cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı için “İlişkisiz Gruplar için t-Testi” yapılmıştır. Bulgular Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	89	83,94	13,34	164	1,684	,094
Erkek	77	79,85	17,30			

*p>0.05

İlköğretim sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşleri, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(164)} = 1,684$ $p > .05$). Sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılığına baktığımızda kadın öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x} = 83,94$; erkek öğretmenlerin aritmetik ortalaması $\bar{x} = 79,85$ ’dir. Yani puanlar birbirlerine yakındır. Tablo 1’e bakıldığında sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılık göstermedikleri belirlenmiştir.

Bununla birlikte kadın öğretmenlerin toplam puanlarının erkek öğretmenlere oranla anlamlı düzeyde olmasa da yüksek olması, kadın sınıf öğretmenlerinin sınıflarında kitle iletişim araçlarından kaynaklanan olumsuz öğrenci davranışlarına daha az rastlanıldığını göstermektedir. Cinsiyet konusunda anlamlı bir farklılık görülmesi de kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha yumuşak tavırlar sergileyebileceğinden dolayı sınıf içerisinde meydana gelen bazı olumsuz öğrenci davranışlarına daha ılımlı bakabilmektedirler.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşlerinin “kıdem durumu” değişkenine göre analizi için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Kıdem Durumuna Göre Farklılığı

Varyansın Kaynağı	KT	sd.	KO	F	p	Fark (Tukey)
Gruplar Arası	4744,742	2	2372,371	11,252	,000	1-2 1-3
Gruplar İçi	34366,873	163	210,840			
Toplam	39111,614	165				

*1) 1-10 yıl 2) 11-20 yıl 3) 21 yıl ve üzeri

Tablo 2’de ortaya çıkan görüşlere ilişkin betimsel veriler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Kıdeme Göre Farklılığı İçin Betimsel Veriler

Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	S
1-10 Yıl Arası	62	88,90	12,71
11-20 Yıl Arası	42	79,11	14,48
21 Yıl ve Üzeri	62	77,17	16,14
Toplam	166	82,04	15,39

Tablo 2 ve Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir $\{F_{(2-163)}=11,252; p<05\}$. Mesleki kıdem durumuna baktığımızda 1-10 yıl arası kıdemde olan öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=88,90$; 11-20 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=79,11$ ve 21 yıl veya üzerinde kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması ise $\bar{x}=77,17$ olarak gerçekleşmiştir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=88,90$) ile 11-20 yıl arası kıdemi olan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=79,11$) arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur. Bununla birlikte 1-10 yıl arasında kıdemi olan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=88,90$) ile 21 yıl veya üzerinde kıdeme sahip öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=77,17$) arasında da anlamlı bir farklılık vardır.

Bu bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci davranışlarının kitle iletişim araçlarından etkilenmesi orta düzeyde olmakla birlikte; 1-10 yıl arasında kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrencilerin kitle iletişim araçlarının etkisiyle olumsuz sınıf içi davranışları daha az sergiledikleri ortaya çıkmaktadır. Kıdem düzeyi arttıkça sınıf öğretmenlerine göre sınıflarındaki kitle iletişim araçlarından kaynaklanan davranışların olumsuz düzeyde arttığı ortaya çıkmıştır. Yeni nesil öğretmenlerin de bilgisayar kullanma düzeyinin yüksekliğinden dolayı kendi öğrencilerinin de teknolojiye her şekilde faydalanmasını isteyebilmektedir. Teknolojiye karşı daha olumlu bakarak öğrencilerini bu konuyla ilgili daha rahat kontrolleri altında tutmaktadırlar. Oysaki kıdemi yüksek olan öğretmenlerin geçmişte sınıf içerisinde çoğunlukla düz anlatım tekniğini benimsediğinden günümüzde ders içerisinde teknolojiye faydalansa dahi, öğrencilerine ileri düzeyde yardımcı olamayabilirler. Ayrıca teknoloji konusunda yeterince kendini geliştirmeyen-geliştiremeyen öğretmenlere öğrencilerin bununla ilgili davranışları sorun olarak yansımaktadır.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşlerinin “görev yapılan yer durumu” değişkenine göre analizi için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Görev Yapılan Yer Durumuna Göre Farklılığı

Varyansın Kaynağı	KT	sd.	KO	F	p	Fark (Tukey)
Gruplar Arası	11571,500	2	5785,750	34,244	,000	1-2 1-3
Gruplar İçi	27540,115	163	168,958			
Toplam	39111,614	165				

*1) İl merkezi 2) İlçe 3) Köy

Tablo 4’de ortaya çıkan görüşlere ilişkin betimsel veriler Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Görev Yerine Göre Farklılığı İçin Betimsel Veriler

Görev yeri	N	$\bar{X}$	S
İl Merkezi	72	72,58	14,11
İlçe	66	88,39	11,92
Köy	28	91,42	12,39
Toplam	166	82,04	15,39

Tablo 4 ve Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin görev yaptığı yer durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir $\{F_{(2-163)}=34,244; p<05\}$.

Görev yapılan yer durumuna baktığımızda il merkezinde görev yapan öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=72,58$; ilçede görev yapan öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=88,39$ ve köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması ise $\bar{x}=91,42$ olarak gerçekleşmiştir. İl merkezinde görev yapan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=72,58$) ile ilçede görev yapan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=88,39$) arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur. Bununla birlikte il merkezinde görev yapan öğretmenlerin puanları ($\bar{x}=72,58$) ile köyde görev yapan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=91,42$) arasında da anlamlı bir farklılık vardır. Diğer kıdem aralıkları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Bu sonuçlardan hareketle il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci davranışlarında olumsuz düzeyde kitle iletişim aracı etkisi görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının ilçe ve köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci davranışlarına etkisi orta düzeydedir. Ayrıca köy ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıflarında kitle iletişim araçlarından kaynaklanan sınıf içi olumsuz davranışların daha az gerçekleştiği belirtilebilir. İl merkezinde görev yapan öğrencilerin evlerinde internete ulaşma imkânı olmasa dahi, okulda veya okul dışında internet kafede, arkadaşının evinde internetle iç içe olabilmektedir. Oysaki köyde görev yapan öğretmenlerin öğrencileri köyde ikamet edeceği için; evlerinde, arkadaş çevresinde veya internet kafe gibi ortamların da her köyde olamayacağını düşünürsek internete ulaşma imkânlarının çok az olacağını söyleyebiliriz. Böylece internetin yararlı etkisini göremeyeceği gibi davranışlarında da olumsuz bir değişim olmayacaktır. Diğer kitle iletişim araçları açısından da durum aynıdır. Öğretmenlerin görev yaptıkları yer ya da yaşanan yer insanların ekonomik durumlarıyla da bağlantılı olduğundan il merkezinde yaşayan öğrencilerin kitle iletişim araçlarının etkisine daha çok girmeleri doğaldır.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşlerinin “öğrencilerin ikamet ettiği yer durumu” değişkenine göre analizi için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Öğrencilerin İkamet Yerine Göre Farklılığı

Varyansın Kaynağı	KT	sd.	KO	F	p	Fark (Tukey)
Gruplar Arası	11731,440	2	5865,720	34,920	,000	1-2 1-3
Gruplar İçi	27380,174	163	167,977			
Toplam	39111,614	165				

*1) İl merkezi 2) İlçe 3) Köy

Tablo 6'da ortaya çıkan görüşlere ilişkin betimsel veriler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İkamet Ettiği Yer Durumuna Göre Farklılığı İçin Betimsel Veriler

İkamet Ettiği Yer	N	$\bar{X}$	S
İl Merkezi	72	72,58	14,11
İlçe	51	87,54	12,01
Köy	43	91,37	11,97
Toplam	166	82,04	15,39

Tablo 6 ve Tablo 7 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşleri, öğrencilerin ikamet ettiği yer durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir $\{F_{(2-163)}=34,920; p<05\}$.

Öğrencilerin ikamet ettiği yer durumuna baktığımızda öğrencileri il merkezinde ikamet eden öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x} = 72,58$; öğrencileri ilçede ikamet eden öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x} = 87,54$ ve öğrencileri köyde ikamet eden öğretmenlerin aritmetik ortalaması ise $\bar{x} = 91,37$ olarak gerçekleşmiştir. Öğrencileri ilde ikamet eden öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x} = 72,58$) ile öğrencileri ilçede ikamet eden öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x} = 87,54$) arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur. Bununla birlikte öğrencileri ilde ikamet eden öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x} = 72,58$) ile öğrencileri köyde ikamet eden öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x} = 91,37$) arasında da anlamlı bir farklılık vardır. Diğer kıdem aralıkları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Bu duruma göre; ilde ikamet eden öğrencilerde kitle iletişim araçlarından kaynaklı sınıf içi davranışların görülmesi olumsuz düzeydedir. Yani ilde yaşayan öğrencilerin sınıflarında diğer sınıflara göre kitle iletişim araçlarından kaynaklanan sınıf içi olumsuz öğrenci davranışları daha sık görülmektedir. Karadal (2009), kitle iletişim araçlarından internetin Silifke ortaöğretim gençliği üzerindeki etkilerini belirleyen araştırmasında öğrencilerin yaşadıkları yere bakıldığında büyük yerleşim yerlerinde sosyal hareketliliğin fazla olduğu belirtilerek internet kullanma alışkanlığı konusunda da etkili olduğu vurgulanmıştır. Çanakkale il merkezinde de öğrencilerin ekonomik durumlarının birçok ilde olduğu gibi ilçe ya da köylere oranla daha iyi olduğundan tıpkı sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları yer değişkeninde olduğu gibi öğrencilerin ikamet ettikleri yer değişkeninde de il merkezi lehine olumsuz davranışların artması beklenen sonuçlardan birisidir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşlerinin “öğrencilerin ekonomik düzeyi” değişkenine göre analizi için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Öğrencilerin Ekonomik Düzeyi Durumuna Göre Farklılığı

Varyansın Kaynağı	KT	sd.	KO	F	p	Fark (Tukey)
Gruplar Arası	14182,004	2	7091,002	46,364	,000	1-2 1-3
Gruplar İçi	24929,611	163	152,942			
Toplam	39111,614	165				

*1) Yüksek düzey 2) Orta düzey 3) Düşük düzey

Tablo 8'de ortaya çıkan görüşlere ilişkin betimsel veriler Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Öğrencilerin Ekonomik Düzeyi Durumuna Göre Farklılığı İçin Betimsel Veriler

Ekonomik Düzey	N	$\bar{X}$	S
Yüksek	28	61,60	5,05
Orta	78	86,97	12,06
Düşük	60	85,18	14,86
Toplam	166	82,04	15,39

Tablo 8 ve Tablo 9 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşleri, öğrencilerin ekonomik düzeyi durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir $\{F_{(2-163)}=46,364; p<05\}$.

Sınıf öğretmenlerinin sınıflarının genel durumlarına ilişkin tespitleriyle elde edilen öğrencilerin ekonomik düzeylerine bakıldığında öğrencileri yüksek ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=61,60$; öğrencileri orta ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=86,97$ ve öğrencileri düşük ekonomik düzeye sahip sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması ise $\bar{x}=85,18$ olarak gerçekleşmiştir. Öğrencileri yüksek ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=61,60$) ile öğrencileri orta ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=86,97$) arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur. Bununla birlikte öğrencileri yüksek ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=61,60$) ile öğrencileri düşük ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin toplam puanları ($\bar{x}=85,18$) arasında da anlamlı bir farklılık vardır. Diğer kıdem aralıkları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Bu verilerden hareketle yüksek ekonomik düzeye sahip öğrencilerde kitle iletişim araçlarından kaynaklı sınıf içi davranışların görülmesi olumsuz düzeydedir. Yüksek ekonomik düzeye sahip öğrencilerin bulunduğu sınıflarda kitle iletişim araçlarından kaynaklanan sınıf içi olumsuz davranışların görülme sıklığı daha fazladır. Karadal (2009), kitle iletişim araçlarından internetin Silifke ortaöğretim gençliği üzerindeki etkilerini belirleyen araştırmasında çalışan anne babaların ekonomik düzeyinin belli bir seviyenin üzerinde olmasından dolayı öğrencilerin internete ayırabilecek bir miktar harçlığının olacağını belirtmiştir. Şüphesiz bununla birlikte televizyon gibi diğer araçların da ekonomik olarak çok fazla bir gelişmişlik düzeyi gerektirmese de aynı durumun geçerli olduğu düşünülebilir. Ekonomik düzey, hayatın en temel alanlarında olduğu gibi birçok araştırma için de temel değişkendir. Bu araştırmada da öğrencilerin kitle iletişim araçlarına ulaşma olanakları açısından düşünüldüğünde ekonomik düzey çok önemlidir. Çanakkale ili, her ne kadar birçok il göre gelişmiş ilçe ya da köylere sahip olsa da il merkezlerinin daha iyi şartlara sahip olduğu gerçeği değişmemektedir. Bu araştırmada da il merkezinde yaşayan öğrencilerde olduğu gibi, il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinde olduğu gibi yüksek ekonomik düzeye sahip çocukların davranışlarında olumsuz kitle iletişim aracı etkisi söz konusu olduğu anlaşılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Artık internet (haberler, oyunlar, videolar), televizyon (haberler, şiddet, korku vs. içeren diziler, sömürü amaçlı reklamlar vs.) ve video gibi kitle iletişim araçları, okulda edinilen bilgi kadar, hatta ondan daha fazla enformasyon sağlayan kaynaklara dönüşmüş bulunmaktadır. Ancak bu kaynakların sunduğu bilgi, okulun sunduğu

biçimde amaca yönelik bir nitelikte değil daha çok bir bilgi bombardımanı niteliğinde olmaktadır. Bu nedenle yararları kadar öğrenci davranışları üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Irak Savaşı'nda (2006), Saddam Hüseyin'in idam edilmesini televizyondan izleyen çocukların bunu oyun haline dönüştürmeleri ve bu oyunun yaşamlarını tehlikeye sokması, çocukların ilgiyle izledikleri ve kendilerine model aldıkları bazı televizyon dizilerinin şiddeti özendirilmesi, çocuk psikolojisi üzerinde derin izler bırakan bazı sitelerin, internetteki varlığı bu olumsuz etkiye örnek olarak gösterilebilir (Bozacı ve diğerleri 2008: 72). Ataseven (1991) tarafından yapılan evrenini Türkiye' deki okullar, Türk öğretmenleri, Türk öğrencileri teşkil eden teknolojik gelişme ve kitle iletişim araçları ve okul konulu araştırmada anket ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; gençlerin Türkiye'deki biçimiyle okulu çağın gerisinde gördükleri ortaya çıkmıştır. Bilgilenmelerinde en etkili araç olarak televizyonu seçen çocuklar hemen onun arkasından okulu işaretlemişlerdir. Gençler en çok televizyon ve arkadaşlarının düşündüklerinden etkilenmekte olduklarını belirtmişler ve okulun etkisinden pek söz etmemişlerdir.

RTÜK (2005) tarafından ülkemizde 5376 kişi üzerinde yapılan bir araştırma günlük televizyon izleme süresinin ortalama olarak dört saat olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumumuzun %20'lik bir kısmı da, günde beş saat televizyon izlemektedir. Türkiye'de, televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyini araştıran bir başka çalışmada, şiddet oranının %33,1 olduğu, toplam sürenin %13,8'ini fiziksel şiddet (vurma, yaralama, öldürme), %10,9'unu sözel şiddet, %8,4'ünü ise psikolojik şiddetin oluşturduğu belirlenmiştir (Akt: Ertürk ve Akkor-Gül, 2006).

Sabah Gazetesi'nin The New York Times ekindeki habere göre, "Okul döneminin sonunda eve götürmeleri için 852 engelli öğrenciye kendi seçtikleri 12 kitap veren araştırmacılar bunu peş peşe üç yıl tekrarladı. Sonra bu öğrencilerin sınavlardaki notlarına baktılar. Tennessee Üniversitesi'nden Richard Allington'un başını çektiği araştırmacıların bulgularına göre, eve kitap götüren öğrencilerin okuma derslerinden aldığı notlar, diğer öğrencilerinkinden önemli ölçüde daha yüksekti. Duke's Sanford Kamu Politikaları Fakültesi'nden Jacob Vigdor ile Helen Ladd, Kuzey Carolina'da yarım milyon 5 ila 8. sınıf öğrencisinin bilgisayar kullanma alışkanlığını inceleyerek şaşırtıcı sonuçlara ulaştı. Buna göre, matematik ve okuma derslerindeki not düşüşüyle ev bilgisayar ve hızlı internetin yaygınlaşması arasında önemli bir ilişki var. Önceki çalışmaların devamını getiren bu araştırma, hızlı internetin çocuklar için iyi olmayabileceğini ve onların akademik başarısına zarar verebileceğini bulguluyor. Üstelik kullanılan veriler 2000-2005 yıllarına, yani Twitter ve Facebook'tan öncesine ait. Nicholas Carr, internetin dikkat süresi kısalan bir kültüre yol açtığını savunmaktadır" (Sabah 18 Temmuz 2010: 7).

Evcin (2010)'in "Bilgisayar Oyunlarının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık Eğilimine Etkisinin İncelenmesi" başlıklı araştırması, bilgisayar oyunlarının çocukların saldırganlık eğilimine etkilerini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini bilgisayar oyunu oynama oranının şehir merkezlerinde yaşayan ve gündüzlü okullarda okuyan çocuklara oranla daha düşük olduğu Tunceli ili Yatılı ilköğretim Bölge Okullarının 6. 7. ve 8. sınıflarına devam eden 11-16 yaşlarındaki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda şiddet içerikli bilgisayar oyunu oynamanın ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin, "fiziksel saldırganlık", "sözel saldırganlık", "öfke", "dolaylı saldırganlık" ve "total saldırganlık" puanlarında artışa neden olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca şiddet içerikli bilgisayar oyununu daha uzun süre oynayan (günde 2 saat) öğrencilerin, aynı oyunu kısa süre ile (günde 15 dakika) oynayanlara göre daha fazla saldırganlık eğilimi sergiledikleri bulgulanmıştır. 2 saat süre ile şiddet içerikli bilgisayar oyunu oynayan kızların fiziksel saldırganlık eğilimlerinin, erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgulanmıştır.

İlgili araştırmaların da ortaya koyduğu gibi teknolojinin belirleyici bir etken olduğu çağımızda kitle iletişim araçlarının öğrenci davranışlarını etkilenmesi olağan kabul edilebilir. Yapılan çalışma sonucunda da sınıf öğretmenlerin verdiği cevapların genel analizine bakıldığında ölçeğe verilen cevapların aritmetik ortalaması 82,04 olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisi ile ilgili görüşlerinin orta düzeyde (74-102 puan aralığı) olduğu anlaşılmıştır. Yani sınıf öğretmenleri kitle iletişim araçlarından kaynaklanan aşırı bir olumlu ya da olumsuz etkiyi sınıflarında görmediklerini düşünmektedirler. Bununla birlikte ilköğretim sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine yönelik görüşleri, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırmanın diğer değişkenleri açısından bakıldığında ise anlamlı farklılıklar söz konusu olmuştur. Buna göre 0-10 yıl arasında kıdemi olan öğretmenlerin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisi konusunda diğer öğretmenlerden daha olumlu görüşe sahiptirler. Ayrıca il merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci davranışlarında diğer öğretmenlerin sınıflarına göre daha olumsuz düzeyde kitle iletişim aracı etkisi görülmüştür. Araştırmanın diğer sonuçlarına bakıldığında da öğrencileri il merkezinde ikamet eden öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci davranışlarında daha olumsuz düzeyde kitle iletişim aracı etkisi görülmektedir. Öğrencileri yüksek ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci davranışlarında da yine olumsuz düzeyde kitle iletişim aracı etkisi ortaya çıkmıştır.

Sınıf içerisinde oluşan istenmeyen davranışların sebebi sadece kitle iletişim araçları değildir. Ancak kitle iletişim araçları çocukların ve gençlerin hayatında önemli

bir yere sahip olmuştur. Kitle iletişim araçlarının ve özellikle televizyonun olumsuz etkilerine maruz kalan öğrenci sınıf içerisinde uyumsuz, derse ilgisiz, saldırgan, arkadaşlarına baskı ve şiddet uygulayan, ders sırasında gevezelik yapan v.b. davranışlar sergileyebilir. Bu durum sınıf yönetimini engeller. Çocuğa yönelik program hazırlanırken, program yapımcıları ve uzman pedagoğlarla işbirliği yapılırsa ve gerektiğinde anne-babalar televizyonu kapatarak, kitap okuyarak çocuklarına örnek olurlarsa daha olumlu sonuçlar alınabilir. Çocukların görsel, işitsel ve yazılı medya karşısında savunmasız bir alıcı durumunda buldukları ve medya karşısında bilinçlendirilmeleri gerektiği görülmektedir. Medya okuryazarlığı bu bilinci sağlama görevini üstlenmelidir. Kıncal ve Kartal (2009: 322)'a göre, medya okuryazarlığı, bireyleri istenmeyen medya mesajlarından korumak değildir. Medyanın kültür içinde kökleşmiş hale geldiği günümüzde medya kültüründen kaçış olanaksız hale gelmektedir. Medya, artık kültürü etkileyememektedir. Çünkü kendisi başlı başına bir kültür olmuştur. Bu nedenle, medya okuryazarlığı öğrencilere, bütün medya formlarında yetenekli, eleştirel ve okuryazar olmaları konusunda yardım etme durumundadır.

KAYNAKÇA

- ATASEVEN, F. (1991). Teknolojik Gelişme, Kitle İletişim Araçları ve Okul, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 87-109.
- AYDIN, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*, Alfa Yayıncılık, İstanbul.
- BAŞAR, H. (2006). *Sınıf Yönetimi*, 13. Baskı, Anı yayıncılık, Ankara.
- BEENTJES, J.W.J and others. (2001). Children's Use of Different Media: For How Long and Why?, In Sonia Livingstone & Moira Bovill (Eds.), *Children and Their Changing Media Environment. A European Comparative Study*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- BENSLEY, L AND EENWYK, J.V. (2001). Video Games and Real-Life Aggression: Review of the Literature", *Journal of Adolescent Health*, 29, 244-257.
- BOYACI, A. ve diğerleri. (2008). *Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Sınıf Yönetimi*. Editör: Mustafa Çelikten, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Cumhuriyet Gazetesi, (Pazar Eki), sayı:1284, 31 Ekim 2010, s: 9.
- DURUKAN, H. ve ÖZTÜRK, H.İ. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Lisans Yayınları, İstanbul.
- ERTÜRK, Y.D. ve AKKOR-GÜL, A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*, Nobel Y, Ank.

- EVCİN, S. (2010). *Bilgisayar Oyunlarının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık Eğilimine Etkisinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- İLGAR, L. (2000). *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- İPŞİR, D. (2002). Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini, *Milli Eğitim Dergisi*", 153-154.
- KARADAL, Ö. (2009). *Kitle İletişim İnternetin Silifke Ortaöğretim Gençliği Üzerindeki Etkileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 19. Basım Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- KINCAL, R.Y. ve KARTAL, O.Y. (2009). Medya Okuryazarlığı Eğitimi, *Milli Eğitim Dergisi*, Kış, 181, 318-333.
- MAKSUDOĞLU, F. (2006). *Kitle İletişim Araçlarının Seçim Propagandalarında Kullanımı: Antakya Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- ÖZDEN, Y. (2000). *Öğrenme ve Öğretme*. (4. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sabah Gazetesi, The New York Times, "Kitaplar İnterneti Yeniyor", 18 Temmuz 2010.
- Sabah Gazetesi, The New York Times, Matt Richtel, "Aklını Teknolojiyle Bozmuş Yeni Bir Nesil Yetiştiriyor", 28 Kasım 2010.
- SADIK, F. ve diğerleri. (2008). *Sınıf Yönetimi*, Editör: Birol Yiğit, Kriter Yayınevi, İstanbul.
- ŞEKER, T. (2009). Türkiye'nin İlk Çocuk Televizyonu: Yumurcak Tv", *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Temmuz.
- TERTEMİZ, N. (2001). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*, Sınıf Yönetimi, Editör: Leyla Küçükahmet, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- UYSAI, A. (2003). *Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansımaları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.
- ÜRE, Ö. (Ed.). (2003). *Sınıf Yönetimi*, Mikro Yayınları, Ankara.
- YAVUZER, H. (2006). *Çocuk ve Suç*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- YAVUZER, H. (2007). *Ana-Baba ve Çocuk*, Ak Yayınları, İstanbul.